

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.020/2018/7. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a **(jogtanácsos neve)** jogtanácsos által képviselt alperes ellen törzskönyv kiadása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2017. október hó 20. napján kelt 6.P.22.616/2016/25. számú ítélete ellen az alperes részéről 26., 29. és 30. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének az alperes által alkalmazott **(ÁSZF. száma).** számú Általános Szerződési Feltételek 3. pont h) alpontja második bekezdésének érvénytelenségét megállapító rendelkezését hatályon kívül helyezi.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét **megváltoztatja** és a keresetet elutasítja.

Mellőzi az alperes elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezését, és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 63 500 (hatvanháromezer-ötszáz) Ft elsőfokú és 63 875 (hatvanháromezer-nyolcszázhetvenöt) Ft fellebbezési eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A felperes jogelődje, a 2014. február 2. napján elhunyt **(néhai neve)** mint adós és az alperes mint hitelező között 2007. április 3. napján deviza alapú, változó futamidejű kölcsönszerződés jött létre **((kölcsönszerződés száma))**, amely alapján az alperes 2 495 000 Ft kölcsönt folyósított az adósnak a **(gpjmű frg.rszm.-a)**. forgalmi rendszámú Opel Astra típusú személygépkocsi vételárának finanszírozására. Az egyedi szerződés részét képezte az alperes **(ÁSZF. száma).** számú Általános Szerződési Feltételek megnevezésű üzletszabályzata (a továbbiakban: ÁSZF), amely egyebek között az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

- 3.h) pont második bekezdés: „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy amennyiben a kölcsön jelen szerződésben meghatározott futamideje a gépjármű forgalmi engedélyének kiállításától számított 5 évet meghaladja, úgy a 4. év leteltekor az adós a kölcsönből vásárolt gépjárműre a finanszírozó javára ismét vételi jogot enged a futamidő még hátralevő időtartamára plusz egy hónapra a jelen szerződés mellékletét képező vételi jog alapítása tárgyában létrejött megállapodásban foglalt tartalommal.”

- 4. pont 5. bekezdés: „Az adós tudomásul veszi, hogy a finanszírozó javára a fenti okiratokba (törzskönyv, gépjármű nyilvántartás) bejegyzésre került korlátozásokat a kölcsönszerződésből eredő tartozása maradéktalan kiegyenlítéséig nem jogosult törölni, és ezen időpontig kizárólag a finanszírozó jogosult a törzskönyv hatóságtól történő átvételére és őrzésére, valamint az afeletti rendelkezésre.”

- 4. pont 11. bekezdés: „A finanszírozó (alperes) a birtokába került törzskönyvet a szerződés megszűnését követően akkor bocsátja az adós rendelkezésére, illetve a felfüggesztett törzskönyv kiállítását az adós költségén akkor kéri az illetékes hatóságtól - amennyiben erre lehetőség van, úgy

közvetlenül az adóst megjelölve a törzskönyv jogosultjaként -, ha az adós jelen szerződésből eredő valamennyi fizetési kötelezettségének maradéktalanul eleget tett."

A kölcsönszerződéssel egyidejűleg, annak biztosítására a felek opciós és adásvételi szerződést kötöttek a felperes által a kölcsön felhasználásával vásárolt **(gpjmű frg.rszm.-a)**. forgalmi rendszámú Opel Astra típusú személygépkocsira. Az opciós szerződés 9. pontja szerint abban állapodtak meg, hogy az alperest a forgalmi engedély kiállításától számított 5 éves időtartamig illeti meg a vételi jog, ha ez alatt az idő alatt nem él opciós jogával, vagy ha az adós fizetési kötelezettségét maradéktalanul teljesíti, vételi joga megszűnik, és a gépjármű birtokában lévő törzskönyvét köteles kiadni az adósnak. Az adásvételi szerződést a felek a szerződés 6. pontjában rögzített felfüggesztő feltétellel kötötték, amely szerint a szerződés - egyebek között - akkor lép hatályba, ha az alperes felmondja a kölcsönszerződést. A szerződés 11. pontjában rögzítették: „amennyiben jelen adásvételi szerződés alapján a vevő a gépjármű tulajdonjogát nem szerzi meg és az eladó a kölcsönszerződésből eredő valamennyi tartozását maradéktalanul kiegyenlíti, úgy a jelen adásvételi szerződés - megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal - megszűnik. Ez esetben a vevő haladéktalanul kiadja az eladó részére az adásvétel tárgyát képező gépjármű vevő, mint finanszírozó birtokában levő törzskönyvét."

Az alperes opciós jogával nem élt, viszont 2016. június 21-én a felperes fizetési késedelmére hivatkozva a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta. Egyidejűleg tájékoztatta a felperest, hogy az adásvételi szerződés hatályba lépett, és felhívta, hogy vagy fizesse ki a tartozását 5 napon belül, vagy adja át a gépjárművet. A felperes a felhívásnak nem tett eleget.

A felperes keresetében elsődlegesen a szerződés érvénytelenségének megállapítását és a felek közötti elszámolást, másodlagosan az egyes szerződési rendelkezések érvénytelenségének megállapítását, harmadlagosan pedig az alperes kötelezését kérte a gépjármű törzskönyvének kiadására. A szerződés érvénytelensége és részleges érvénytelensége tárgyában a per a bíróság P.22.616/2016/25. számú végzésével megszüntetésre került.

A felperes a törzskönyv kiadása iránti keresete indokaként előadta, az alperesnek nincs jogcíme a törzskönyv birtokban tartására, ugyanis az opciós szerződés 6. és 7. pontja érvénytelen, mert lehetőséget ad az opciós jog 5 éven túli meghosszabbítására, ezáltal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 374. § (2) bekezdésének megkerülésére irányul, az ÁSZF 4. pontja pedig tisztességtelen, mert meghosszabbítja az opciós jog gyakorlására nyitva álló 5 éves határidőt, emellett megtévesztő, nem érthető, és felborítja a szerződési egyensúlyt az alperes javára. Érvelése szerint a törzskönyv az adós és az alperes közötti letéti szerződés alapján került az alperes birtokába, ez a letéti szerződés azonban mint személyhez fűződő kötelelem az adós halálával megszűnt. Állította, hogy néhai **(néhai neve)**nek nem szerződéses jogutóda, a hagyatékátadó végzés szerint a személyautót örökölte meg a hagyatéki teherrel, a törzskönyvet, mint mint személyes iratot azonban az alperes nem tarthatja vissza.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint a vételi joga megszűnésével a gépjármű-nyilvántartásba bejegyzett opciós jog törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadta, a törzskönyv kiadására azonban nem kötelezhető, miután azt az opciós jog fennállától függetlenül tartja birtokban az ÁSZF 4. pontja alapján, és jogosult arra mindaddig, amíg a felperes tartozását maradéktalanul ki nem egyenlíti. Vitatta, hogy az ÁSZF 4. pontja tisztességtelen lenne, hangsúlyozta, annak rendelkezései az átlagosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó számára világosak és érthetőek. Állította, a kölcsönszerződés felmondásával hatályba

lépett biztosítéki adásvételi szerződés alapján a gépjármű és a törzskönyv kiadására kötelmi jogi igénye keletkezett, így erre figyelemmel is jogszerűen tartja birtokban a törzskönyvet.

Álláspontja szerint közte és az adós között nem jött létre letéti szerződés, a törzskönyvet a kölcsönszerződés rendelkezései alapján tartja a birtokában.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperesi jogelőd (**néhai neve**) és az alperes között létrejött, az alperesnél (**kölcsönszerződés száma**). számon nyilvántartott egyedi kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételek 3.h. alpontjának második bekezdése érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a (**gpjmű frg.rszm.-a**). forgalmi rendszámú Opel Astra típusú személygépkocsi törzskönyvét, és fizessen meg a felperesnek 61 400 Ft perköltséget. Ítélete indokolásában kiemelte, az üzletszabályzat ismételt vételi jog engedélyezésére vonatkozó 3.h. pont második bekezdése az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésének kógens rendelkezését megkerüli, miután módot ad az alperesnek arra, hogy egyoldalú felszólítással kötelezze a felperest újabb opciós szerződés megkötésére. Megállapította, hogy a szerződéskötéstől számítva az opciós jog gyakorlására nyitva álló 5 éves határidő eltelt, így a törzskönyvet az opciós szerződés alapján az alperes nem tarthatja birtokban, azt köteles a felperes részére kiadni. Alaptalannak ítélte azt az alperesi védekezést, miszerint az ÁSZF 4. pontja alapján tarthatja magánál a törzskönyvet. Álláspontja szerint ugyanis az ÁSZF 3.h pontja és a vételi jog alapításáról szóló megállapodás az ÁSZF 4. pontjában írt rendelkezéshez képest a speciálisak, így ez utóbbit lerontják. Ez alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alperes az opciós szerződés biztosítékként tarthatta magánál a törzskönyvet, s miután opciós joga megszűnt, a továbbiakban nincs jogcíme annak birtokban tartására, függetlenül attól, hogy a felperesnek áll-e még fenn tartozása a kölcsönszerződésből eredően.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, az ÁSZF 3. pont h) alpontja alkalmazására nem került sor, a törzskönyv birtoklása szempontjából ez a kikötés közömbös, miután az nem ezen a rendelkezésen alapul. Vítatta, hogy a vételi jogra vonatkozó rendelkezések az ÁSZF 4. pontjához képest speciális rendelkezések lennének, így azokat lerontanák. Az ÁSZF ugyanis nem az opciós szerződés, hanem a kölcsönszerződés általános szerződési feltételeit tartalmazza, e két szerződés pedig egymástól különbözik. Egyebekben megismételte az elsőfokú eljárásban előterjesztett védekezését.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Kiemelte, a törzskönyv birtokban tartásának joga, mint az ÁSZF 4. pontján alapuló atipikus biztosíték az adós személyéhez tapad, s miután ő (a felperes) az örökhagyónak nem szerződéses jogutódja, vele szemben az alperest nem illeti meg a törzskönyv visszatartásának a joga.

A fellebbezés **alapos**.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (a továbbiakban: Pp.) 213. § (1) bekezdése értelmében az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre, ugyanakkor a Pp. 215. §-ában foglaltak szerint a döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen, amely szabály a főkövetelés járulékaira is kiterjed. Ebből következően a bíróság ítéletét csak a kereset és az ellenkérelem keretei között hozhatja meg, ami a Pp. fentebb idézett rendelkezései szerint egyfelől azt jelenti, hogy az elé vitt valamennyi vitás kérdésben döntenie kell, ki kell mérítenie a kereseti kérelmet, másfelől viszont nem terjeszkedhet azon túl. A periratokból kitűnően a felperes keresete nem tartalmazott az ÁSZF 3. pont h) alpontja második bekezdése érvénytelenségének megállapítása iránti kérelmet, az ebből következően a per

tárgyát nem képezhetette. Az elsőfokú bíróság ennek ellenére megállapította ítéletében e szerződéses rendelkezés érvénytelenségét, ami súlyos eljárási szabálysértésnek minősül. Erre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének erre vonatkozó rendelkezését a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte.

Nem ért egyet az ítéletábra az elsőfokú bíróság álláspontjával a törzskönyv kiadása iránti keresetet illetően sem. Az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdése által biztosított szerződéses szabadság elvéből következően - a törvény kogens rendelkezései által megszabott keretek között - a felek szabadon állapodhatnak meg a törvényben nem nevesített atipikus biztosíték alkalmazásában. Ebből következően nincs akadálya annak, hogy a gépjármű megvásárlása érdekében kötött kölcsönszerződés esetén a hitelező és az adós abban állapodjanak meg, hogy a hitelező e kölcsön maradéktalan visszafizetéséig önálló, atipikus biztosítékként birtokban tarthatja a gépjármű törzskönyvét. A perbeli jogvita mikénti elbírálását illetően az egyedi kölcsönszerződés és az annak elválaszthatatlan részét képező általános szerződési feltételek együttes értelmezésének van lényegi jelentősége. A kölcsönszerződés és az annak biztosítására kötött további szerződések (opciós és adásvételi szerződés) önálló jogügyletek, amelyek - a biztosítékkal szolgáló szerződések járulékos jellegére is figyelemmel - nem egymás részeként, hanem egymásra tekintettel értelmezendők.

Az ÁSZF vitatott 4. pontja egyértelműen és világosan rögzíti, hogy az alperes mindaddig birtokában tarthatja a kölcsön felhasználásával vásárolt gépjármű törzskönyvét, amíg az adós a kölcsönszerződésből eredő valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget maradéktalanul. E szerződési feltétel a kölcsönszerződést biztosító egyéb járulékos szerződésektől (így az opciós és a felfüggesztő feltétellel kötött adásvételi szerződéstől) független biztosítékot jelent az alperes számára, az - amint arra az alperes helytállóan hivatkozott - önálló atipikus biztosítéknak tekinthető, aminek nem mond ellent az a tény, hogy a törzskönyv alperesi birtokban tartása egyidejűleg, az opciós szerződés megszűnéséig annak biztosítására is szolgált.

Nem ért egyet az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak azzal az érvelésével sem, hogy az opciós szerződés rendelkezései speciálisnak lennének tekinthetők az ÁSZF erre vonatkozó rendelkezéseihez képest, ezáltal ez utóbbiakat lerontják. Helytállóan hivatkozott az alperes ezzel összefüggésben arra, hogy az opciós megállapodás és a kölcsönszerződés két önálló, eltérő tartalmú szerződés, azok egyes rendelkezései nem állnak az általános, illetve speciális viszonyban egymással. A kölcsönszerződés mint alapjogügylet rögzíti a peres felek által teljesítendő szolgáltatás, illetve ellenszolgáltatás mibenlétét, a kölcsön nyújtásával, illetve az adós teljesítésével kapcsolatos szerződési feltételeket, míg az opciós szerződés a vételi jog gyakorlásának részletszabályait foglalja magába, így e két szerződés a peres felek szerződéses jogviszonyában egymás mellett értelmezendő.

Azt az alperes sem vitatta, hogy az opciós szerződés alapján a vételi jogát nem gyakorolta, így az opciós jog megszűnésére tekintettel a törzskönyvet - a vételi jog biztosítékaként - már nem tarthatná birtokban. Az alperes azonban nem is az opciós jogára, hanem az ÁSZF 4. pontjára alapítottnak állította, hogy mivel a felperesnek jelenleg is áll fenn tartozása a kölcsönszerződésből eredően, a törzskönyvet nem köteles kiadni. Az ÁSZF 4. pontjának ez a rendelkezése összhangban van az opciós szerződés 9. pontjával, valamint a felfüggesztő feltétellel kötött adásvételi szerződés 11. pontjával, amelyek együttes és helyes értelmezése szerint az alperes jogosult a törzskönyvet a vételi jog megszűnése és az adásvételi szerződés hatályba nem lépése esetén is mindaddig visszatartani, amíg az alperes az öt terhelő fizetési kötelezettségnek maradéktalanul nem tesz eleget. E kikötés félreérthetetlen, kiterjesztő értelmezésre nem ad okot, így nem ütközik az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdésében foglaltakba. A felperesnek nem vitásan áll fenn tartozása a kölcsönszerződésből

eredően, így az alperes az ÁSZF 4. pontja alapján jogszerűen tartja birtokában a gépjármű törzskönyvét, annak kiadására nem kötelezhető.

Alaptalan a felperesnek az a hivatkozása is, miszerint az ÁSZF 4. pontja tisztességtelen általános szerződési feltétel, így az nem alapozhatja meg az alperes törzskönyv birtoklására való jogát. Az ÁSZF 4. pontja ugyanis csupán azt a célt szolgálja, hogy az alperes számára a kölcsönösszegekből vásárolt gépjármű fedezetül szolgáljon a kölcsön visszafizetésére, biztosítsa, hogy a kölcsönszerződés alapján őt megillető követeléshez maradéktalanul hozzájusson abban a esetben is, ha az egyéb biztosítékok (opciós jog, adásvétel) alkalmazására nem kerülhet sor. Ennek az opciós jogon és felfüggesztő feltétellel kötött adásvételi szerződésen túli további biztosítéknak a kikötése a felek jogviszonyában nem idéz elő egyenlőtlenséget, nem jelent egyoldalú és indokolatlan hátrányt az alperesre nézve, így az 1959-es Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek.

Téves a felperesnek az az álláspontja is, hogy az alperes vele, mint az adós örökösével szemben nem hivatkozhat az ÁSZF 4. pontján alapuló birtoklási jogára. Nem vitás tény, hogy a felperes az adós örököse. Az 1959-es Ptk. 598. §-a szerint az ember halálával hagyatéka mint egész száll az örököse (öröklés). Kétségtelen, hogy az átszálló vagyon - a hagyaték - nem feltétlenül azonos az örökhagyó vagyonával. Az örökhagyó vagyonába tartozhatnak olyan jogok és köteleességek is, amelyek nem szállnak át az örökhagyó halálával, mint pl. a személyiségi jogok, vagy az olyan vagyoni jellegű jogok és kötelezettségek, amelyek kifejezetten az örökhagyó személyéhez tapadnak, így pl. a tartási jog vagy kötelezettség. A hagyaték tárgyát képező dologhoz kapcsolódó, azt terhelő vagyoni jellegű biztosítékok viszont mint polgári jogi, vagyoni jellegű kötelezettségek nem tapadnak az örökhagyó személyéhez, azok részét képezik a hagyatékban, következésképpen átszállnak az örököse. Egyetért ezen túl az ítéltábla az alperesnek azzal a védekezésével is, hogy az adóssal nem kötött letéti szerződést a törzskönyv őrzésére, a törzskönyvet nem mint letéteményes tartja birtokában, hanem a kölcsönszerződés biztosítékaként, így a perbeli jogvitára az 1959-es Ptk. letéti szerződésre vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók.

Végül utal az ítéltábla arra, egyetért az alperes érvelésével a tekintetben is, hogy miután az adásvételi szerződés hatályba lépésének feltétele a kölcsönszerződés felmondásával bekövetkezett, az alperesnek kötelmi jogi igénye keletkezett a gépjármű és annak törzskönyve kiadására, így az alperes erre figyelemmel is jogszerűen tarthatja birtokában a törzskönyvet.

A kifejtettekre tekintettel a felperes törzskönyv kiadására irányuló kereseti kérelme megalapozatlannak bizonyult, ezért azt az ítéltábla elutasította, az elsőfokú bíróság ítéletének ezt érintő rendelkezését pedig a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta.

A fellebbezés eredményességére figyelemmel a felperes mind az elsőfokú, mind a fellebbezési eljárás során pervesztés lett, ezért az ítéltábla mellőzte az alperes elsőfokú perköltség fizetésére kötelezését, és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperest marasztalta az alperes első- és másodfokú eljárás során felmerült, ügyvédi munkadíjból álló költségeiben, amelynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján állapította meg. Az alperest megillető másodfokú perköltség meghatározása során emellett figyelemmel volt arra is, hogy az alperes fellebbezésén 48 000 Ft eljárási illetéket lerótt, amelyet ugyancsak a felperes köteles megfizetni a részére.

Szeged, 2018. május 9.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró